

СЕКЦІЯ 5 СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА, АДВОКАТУРА

УДК 347.963.6:34(100)
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2023-6-6>

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРОКУРОРІВ

Гриненко Сергій Володимирович,
аспірант

Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України
s.v.hrynenko@nlu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-6365-7398

Мета статті. Розкрити зміст положень міжнародних документів у сфері прокурорської діяльності та статусу прокурорів (міжнародних стандартів) щодо дисциплінарної відповідальності, а також стан їх імплементації у національне законодавство України.

Методи. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-правові методи, зокрема діалектичний, порівняльно-правовий, теоретичного узагальнення.

Результати. Розкрито зміст міжнародних документів у сфері прокурорської діяльності та статусу прокурорів (міжнародних стандартів) щодо дисциплінарної відповідальності прокурорів. Проаналізовано стан їх імплементації в національне законодавство. Сформульовано висновки, спрямовані на вдосконалення законодавства, що регламентує дисциплінарну відповідальність прокурорів в Україні.

Висновки. Міжнародні стандарти встановлюють загальні вимоги до дисциплінарної процедури, суб'єкта, уповноваженого вирішувати питання про притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності, підстав дисциплінарної відповідальності прокурорів, щодо диференціації дисциплінарних стягнень тощо. Частина з них була імплементована у національне законодавство, зокрема визначення у законі підстав для притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності, можливості перегляду рішень, прийнятих за наслідками дисциплінарного провадження незалежним органом, надання права прокурору на відстоювання своєї позиції у дисциплінарному провадженні тощо. Водночас питання роз'яснення систематичності порушення правил прокурорської етики, надання більш чітких формулювань дисциплінарних проступків, які стосуються поведінки прокурорів і дотримання ними етичних норм, розширення переліку доступних дисциплінарних стягнень, формування складу дисциплінарного органу у більшості з діючих прокурорів ще потребують свого вирішення.

Ключові слова: прокуратура, прокурори, дисциплінарна відповідальність прокурорів, міжнародні стандарти.

INTERNATIONAL STANDARDS OF PROSECUTORS' DISCIPLINARY LIABILITY

Hrynenko Serhii Volodymyrovych,
Postgraduate Student

Academician Stashis Scientific Research Institute for the Study of Crime Problems
National Ukrainian Academy of Law Sciences
s.v.hrynenko@nlu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-6365-7398

Purpose. The article aims to reveal the content of international documents in the field of prosecutorial activity and the status of prosecutors (international standards) regarding disciplinary responsibility, as well as the state of their implementation in national legislation.

Methods. The methodological basis of the research is general scientific and special legal methods, in particular dialectical, comparative legal, comparative analysis, theoretical generalization.

Results. The content of international documents in the field of prosecutorial activity and the status of prosecutors (international standards) regarding the disciplinary responsibility of prosecutors has been revealed. The state of their implementation into national legislation is analyzed. Formulated conclusions aimed at improving the legislation regulating the disciplinary responsibility of prosecutors in Ukraine.

Conclusions. *International standards establish general requirements for the disciplinary procedure, the subject authorized to decide the issue of bringing prosecutors to disciplinary responsibility, the grounds for disciplinary responsibility of prosecutors, regarding the differentiation of disciplinary penalties, etc. Some of them were implemented in national legislation, in particular, the definition in law of the grounds for bringing prosecutors to disciplinary responsibility, the possibility of reviewing decisions made as a result of disciplinary proceedings by an independent body, giving the prosecutor the right to defend his position in disciplinary proceedings, etc. At the same time, the question of clarifying the systematic violation of the rules of prosecutorial ethics, provision of clearer wording of disciplinary offenses that relate to the behavior of prosecutors and their compliance with ethical norms, expansion of the list of available disciplinary sanctions, formation of the composition of the disciplinary body in most of the acting prosecutors still need to be resolved.*

Key words: *prosecutor's office, prosecutors, disciplinary liability of prosecutors, international standards.*

Вступ. Із приєднанням до Статуту Ради Європи Україна зобов'язалась імплементувати у національне законодавство стандарти у сфері демократії, верховенства права та прав людини. Презюмувалися такі стандарти й для прокуратури, яка мала перетворитися на орган, що відповідатиме стандартам Ради Європи (п. 11 (vi) Висновку № 190 Парламентської Асамблеї Ради Європи, 1995).

Важливим кроком на цьому шляху стало прийняття 14.10.2014 нового Закону України «Про прокуратуру» (далі – Закон), яким у тому числі передбачено додаткові гарантії незалежності прокурорів, які відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 16 Закону забезпечуються, серед іншого, особливим порядком притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

Попередньо опрацювавши проект Закону, Венеціанська комісія зазначила, що його положення є значним прогресом у виконанні вимог міжнародних стандартів, серед яких, окрім іншого, – покращення критеріїв і процедур щодо дисциплінарної відповідальності прокурорів. Разом із цим Комісія вказала, що наявна низка важливих питань, що, як і раніше, перешкоджають наблизенню законодавства до визнаних європейських стандартів. І одним із таких питань є проблематика дисциплінарного провадження (п. п. 194, 196, 201 Висновку Венеціанської комісії CDL-AD (2013)025).

У подальшому на необхідність удосконалення дисциплінарної відповідальності прокурорів, приведення порядку її реалізації у відповідність до міжнародних стандартів звертає увагу низка інших міжнародних інституцій: Група держав Ради Європи проти корупції (далі – GRECO) (рекомендації «XXIII», «XXIX», «XXX» Звіту за результатами, оцінки, четвертий раунд оцінювання, Україна, ухвалений на 76-му пленарному засіданні GRECO, Страсбург, 19–23 червня 2017 р.), Рада Європи (п. 182 Висновку DGI(2018)04 від 23.04.2018), Консультативна рада Європейських прокурорів (далі – КРЕП) (п. п. 41, 46, 47 Висновку № 13(2018), Організація економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) (орієнтири 6.7.1., 6.7.5, Anti-Corruption Reforms in Ukraine: Pilot 5th Round of Monitoring Under the OECD Istanbul Anti-Corruption Action Plan, 2022) тощо. Відповідно узагальнення міжнародних стандартів щодо дисциплінарної відповідальності прокурорів, стан їх імплементації у національне законодавство є необхідною умовою розроблення та вдосконалення теоретичних і правових засад даного виду юридичної відповідальності прокурорів.

Питання дисциплінарної відповідальності прокурорів привернули увагу науковців і практиків. І.В. Грошева-Шарапова, А. П. Горзов, Г. С. Іванова, А. Ю. Манькут, С. В. Подкопаєв, Д. М. Романяк, Б. В. Семененко та ін. у тому числі зверталися до аналізу зарубіжного досвіду правового регулювання дисциплінарної відповідальності прокурорів. Водночас аналізу основних положень міжнародних документів у сфері прокурорської діяльності та статусу прокурорів у силу їх періодичного оновлення приділялося недостатньо уваги. Саме вони мають виступати свого роду орієнтиром для національного законодавства на шляху вироблення оптимальної моделі дисциплінарної відповідальності прокурорів.

Мета статті – розкрити зміст положень міжнародних документів у сфері прокурорської діяльності та статусу прокурорів (міжнародних стандартів) щодо дисциплінарної відповідальності, а також стан їх імплементації у національне законодавство.

Серед науковців розуміння категорії «міжнародно-правові стандарти» є сталим. І. Б. Іваночко їх визначає як «уніфіковані суб'єктами міжнародного права у відповідних документах норми та принципи міжнародного права, які виступають еталоном правового регулювання на національному рівні та інструментами гармонізації національних законодавств» (Іваночко, 2016: 42). В. Д. Бринцев формулює як «установлені міжнародно-правовими актами певні мінімальні вимоги, дотримуватися яких зобов'язані всі держави у процесі національної законотворчості» (Бринцев, 2010: 51).

Міжнародно-правові акти, які визначають стандарти дисциплінарної відповідальності прокурорів, можна класифікувати за низкою критеріїв. Залежно від джерела закріплення (декларація, принципи, рекомендація), суб'єкта видання (GRECO, Рада Європи, КРЕП, Консультативна рада європейських суддів (далі – КРЕС), Європейський суд з прав людини, ОЕСР тощо), як пропонується окремими науковцями, для стандартів прокуратури (Лапкін, 2022) за рівнями (загальносвітові та європейські) тощо.

У контексті мети нашого дослідження цілком логічним є комплексний розгляд міжнародних стандартів дисциплінарної відповідальності прокурорів за відображеними у них ключовими питаннями, що дасть змогу більш глибоко дослідити стан їх імплементації у національне законодавство України.

Аналіз міжнародних документів свідчить про те, що міжнародною спільнотою акцентується увага на таких ключових питаннях дисциплінарної відповідальності прокурорів:

– загальних вимогах до процедури притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності (справедливий, неупереджений та невідкладний розгляд дисциплінарних скарг, збільшений строк притягнення до дисциплінарної відповідальності, можливість оскарження рішення та здійснення його незалежної перевірки);

– вимогах до суб'єкта, уповноваженого вирішувати питання про притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності (порядок формування, незалежність);

– вимогах щодо підстав дисциплінарної відповідальності прокурорів (конкретизація, чіткий механізм порушення дисциплінарних проваджень);

– вимогах щодо диференціації дисциплінарних стягнень (розширення переліку).

1. Загальні вимоги до процедури притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності

Справедливий, неупереджений та невідкладний розгляд дисциплінарних скарг. Відповідно до п. п. 21, 22 Керівних принципів щодо ролі обвинувачів, «дисциплінарні порушення обвинувачів повинні ґрунтуватися на праві або правових актах. Скарги на обвинувачів, у яких стверджується, що вони своїми діями явно порушили професійні стандарти, невідкладно і неупереджено розглядаються згідно з відповідною процедурою, а обвинувачі мають право на справедливий розгляд. Саме дисциплінарне провадження щодо обвинувачів має гарантувати об'єктивну оцінку і прийняття об'єктивного рішення. Воно проводиться відповідно до права, кодексу професійної поведінки та інших установлених стандартів та етичних норм у світлі цих Керівних принципів» (Організація Об'єднаних Націй, 1990: 205).

На цьому ж наголошують Стандарти професійної відповідальності та викладення основних обов'язків та прав прокурорів, згідно з п. п. «g», «f» розділу 6 яких «прокурори повинні мати право на невідкладні і справедливі слухання, що засновані на законодавчих чи правових нормах, якщо застосування дисциплінарних мір викликано скаргами, що інкримінують дію, яка виходить за межі відповідних професійних норм, а також право на об'єктивну оцінку і рішення у дисциплінарних слуханнях» (Міжнародна асоціація прокурорів, 1999).

Згідно з пп. «e» п. 5 Рекомендацій REC (2000)19, «держави повинні вживати заходів, аби забезпечити, щоб дисциплінарна відповідальність прокурорів розглядалася відповідно до закону і процедура гарантувала слухну й об'єктивну оцінку» (Рада Європи, 2000).

Бордоська декларація у п. 9 визначає, що «у державі, яка керується верховенством права, у якій прокуратура має ієрархічну структуру, ефективність прокурорської служби, пов'язаної з виконанням обов'язків державних обвинувачів, тісно пов'язана з наявністю прозорих правил щодо їхніх повноважень, підзвітності та відповідальності» (КРЕС та КРЕП, 2009).

Окрім того, у пп. 52 п. «b» розділу «F» Звіту з Європейських стандартів щодо незалежності судової системи: частина II – Служба

обвинувачення зазначено, що «у дисциплінарних справах, включаючи усунення обвинувачів, останні повинні мати право представляти власну позицію відповідно до змагальної процедури» (Венеціанська комісія, 2010).

Низку рекомендацій щодо процедури притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності містить Звіт за результатами оцінки потреб Ради прокурорів України та Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів (далі – КДКП). Це, зокрема: «а) присутність прокурора, щодо якого відбувається провадження, заявника та інших осіб, запрошених для участі, є правилом, а не питанням розсуду; б) прокурор, щодо якого відбувається провадження, може надати повну відповідь заявнику та повною мірою захищатися; с) прокурор, щодо якого відбувається провадження, та його представники мають право робити як усні, так і письмові заяви; d) прокурор, щодо якого відбувається провадження, має право зберігати мовчання та не свідчити проти себе; e) мають бути встановлені загальні часові рамки для проведення дисциплінарного провадження; f) слід мати регулярні обговорення з органами, які тією чи іншою мірою присутні у дисциплінарному провадженні щодо прокурорів» (Рада Європи, 2017).

Відповідно до п. п. 24, 47 Висновку № 13(2018), «бажано, щоб положення процесу застосування дисциплінарних стягнень до прокурорів переважно повинні були встановлені законом. Дисциплінарне провадження має ґрунтуватися на законі у випадку серйозних порушень службових обов'язків (необережність, порушення обов'язків щодо секретності, антикорупційні правила тощо); провадження має бути прозорим; відповідні прокурори повинні бути заслухані та мати право захищати себе за допомогою своїх адвокатів, бути захищеними від будь-якого політичного впливу» (КРЕП, 2018).

Положення щодо дисциплінарної відповідальності прокурорів відображено в Законі та Положенні про порядок роботи відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження (далі – Положення про КДКП) (Всеукраїнська конференція прокурорів, 2017). Разом із цим дане Положення є підзаконним актом, а тому не забезпечено відчастих змін, які вже тричі приймалися (21.12.2018, 28.08.2021 та 28.02.2023).

Дисциплінарне провадження, згідно з ч. 1 ст. 45 Закону, – «це процедура розгляду КДКП, дисциплінарної скарги, у якій містяться відомості про вчинення прокурором дисциплінарного проступку» (Верховна Рада України, 2014). Тобто спеціально створеним органом, який відповідно до п. 7 Положення про КДКП здійснює свою діяльність на засадах верховенства права, законності, незалежності, відкритості і гласності, колегіальності, змагальності, неупередженості, об'єктивності, а також дотримання гарантій незалежності прокурора (Всеукраїнська конференція прокурорів, 2017).

Пунктом 37 Положення про КДКП передбачено також права прокурора, стосовно якого розглядається дисциплінарна скарга, зокрема

«надавати усні чи письмові пояснення, інші докази, які долучаються до матеріалів справи, або відмовитися від їх надання; ставити запитання учасникам провадження, висловлювати заперечення, заявляти клопотання; заявляти відвід члену органу; ознайомлюватися із зібраними матеріалами, що стосуються їх, робити з них копії з урахуванням обмежень, установлених законодавством» (Всеукраїнська конференція прокурорів, 2017).

Усе це покликано гарантувати надання об'єктивної оцінки діям прокурора у дисциплінарному провадженні та прийняття у ньому об'єктивного рішення.

Збільшення строку притягнення до дисциплінарної відповідальності. У звітах ОЕСР за результатами четвертого раунду оцінювання виконання рекомендацій у межах Стамбульського плану дій боротьби з корупцією від 2017 р. та GRECO за результатами оцінки України, четвертого раунду оцінювання від 2023 р. рекомендовано, крім іншого, «підвищити ефективність дисциплінарних проваджень за рахунок збільшення строку давності притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності».

Питання підвищення ефективності дисциплінарного провадження через збільшення строку, протягом якого прокурорів може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності, вважаємо слушним для розгляду. За загальним положенням законодавства про працю, а саме згідно зі ст. 148 Кодексу законів про працю України, дисциплінарне стягнення застосовується роботодавцем безпосередньо за виявленням проступку, але не пізніше одного місяця з дня його виявлення, не рахуючи часу звільнення працівника від роботи у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю або перебування його у відпустці. Дисциплінарне стягнення не може бути накладене пізніше шести місяців з дня вчинення проступку (Верховна Рада УРСР, 1971). Для суддів і прокурорів такий строк визначений спеціальними законами: Законом України «Про судоустрій і статус суддів» – три роки (ч. 11 ст. 110), Законом – один рік (ч. 4 ст. 48).

Додатково зазначимо, що строки перевірки у дисциплінарному провадженні визначено Законом, а саме ч. 9 ст. 46, згідно з якою «перевірка відомостей про наявність підстав для притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності проводиться у строк, який не перевищує двох місяців зі дня реєстрації дисциплінарної скарги, а в разі неможливості завершення перевірки протягом цього строку він може бути продовжений відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, але не більш як на місяць» (Верховна Рада України, 2014).

Можливість оскарження рішення за результатами розгляду дисциплінарної скарги та здійснення його незалежної перевірки. Відповідно до п. 21 Керівних принципів щодо ролі обвинувачів, рішення за результатами дисциплінарного провадження підлягає незалежній перевірці (Організація Об'єднаних Націй, 1990: 205).

Згідно з пп. «е» п. 5 Рекомендації REC (2000)19, «держави повинні вживати заходів,

аби забезпечити, щоб рішення за результатами розгляду дисциплінарної скарги могло бути піддане незалежному й безсторонньому перегляду» (Рада Європи, 2000). Додатково у п. «е» Коментаря до цих Рекомендацій зазначено, що «у прокурорів повинна залишатися можливість для оскарження рішень і їх перегляду незалежною й безсторонньою інстанцією. Прокурори повинні мати можливість передачі дисциплінарних рішень їх для перегляду незалежним і неупередженим органом. Проте ця можливість не виключає їх попереднього адміністративного або ієрархічного перегляду».

У пп. 52 п. «b» розділу «F» Звіту з Європейських стандартів щодо незалежності судової системи: частина II – Служба обвинувачення зазначено, що «повинна бути наявною можливість звернутися до суду з метою оскарження дисциплінарних санкцій» (Венеціанська комісія, 2010).

Підпунктом 140 п. «G» Висновку CDL-AD (2013)025 передбачено, що «розгляд скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності, прийняті Вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією, повинен бути у повноваженнях лише суду» (Венеціанська комісія, 2013).

Окрім того, п. 47 Висновку № 13(2018) визначено, що прокурори повинні мати можливість оскаржувати рішення у дисциплінарному провадженні в суді (КРЕП, 2018).

Аналогічно щодо оскарження до суду визначено у рекомендації «XXX» Звіту за результатами оцінки України, четвертого раунду оцінювання «забезпечити оскарження рішень у дисциплінарних провадженнях лише (після вичерпання внутрішніх процедур у рамках із прокуратури) у судовому порядку як по суті, так і з процедурних питань» (GRECO, 2023).

При цьому у п. 28 Висновку DGI (2018)04 звернено увагу, що «усе ще існує потреба у внесенні змін до статті 50 Закону, щоб вона більше не передбачала можливості оскарження рішення, прийнятого за результатами дисциплінарного провадження, на вибір або до адміністративного суду, або до Вищої ради правосуддя». Такий вибір розглядається «як непотрібне дублювання процедур, що може призвести до непослідовного прийняття рішень» (Рада Європи, 2018).

Таким чином, міжнародні стандарти визначають можливість, яка має бути забезпечена державою щодо незалежного й безстороннього перегляду рішення за результатами розгляду дисциплінарної скарги. Це не виключає перегляд у порядку підпорядкованості, однак прокурори повинні мати змогу для перегляду незалежним і неупередженим органом – судом.

Сьогодні Законом гарантовано можливість оскарження рішення, прийнятого за результатами дисциплінарного провадження прокурору та особі, якою подано дисциплінарну скаргу (ч. 1 ст. 50, ч. 10 ст. 78 Закону), що цілком відповідає міжнародним стандартам. Однак реалізація цієї можливості як до адміністративного суду, так і до Вищої ради правосуддя розцінюється Радою Європи як

непотрібна, оскільки фактично є дублюванням процедур, що може призвести до відсутності послідовності щодо прийняття рішень.

Вирішення цього питання укладено, оскільки потребує внесення змін як до ст. 50 Закону, так і до п. 3 ст. 131 Конституції України, згідно з яким до повноважень Вищої ради правосуддя віднесено «розгляд скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора» (Верховна Рада України, 1996).

На нашу думку, доцільність таких змін потребує більш глибокого вивчення у частині необхідності забезпечення однаковості процедури оскарження як для прокурорів, так і для суддів, особливо в контексті наближення їхнього статусу внаслідок зміни конституційно-правового статусу прокуратури (віднесення до системи органів правосуддя).

Відповідно до ч. 3 ст. 51, ч. 2 ст. 52 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», рішення дисциплінарної палати про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності може бути оскаржено лише до Вищої ради правосуддя, а вже її рішення – до суду.

Подібна процедура визначена щодо оскарження рішення КДКП. Відповідно до ч. 1 ст. 50 Закону, воно може бути оскаржено до Вищої ради правосуддя, а вже її рішення, згідно з ч. 2 ст. 54 Закону України «Про вищу раду правосуддя», – до суду.

Таким чином, процедури перегляду рішень щодо прокурорів і суддів загалом подібні, а тому необхідність виключення зі ст. 50 Закону суду як суб'єкта перегляду рішень КДКП видається більш обґрунтованою.

2. Вимоги до суб'єкта, уповноваженого вирішувати питання про притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності

Порядок формування та незалежність. Відповідно до п. п. 24, 47 Висновку № 13(2018), положення щодо застосування дисциплінарних стягнень до прокурорів повинні «застосовуватися під контролем незалежного професійного органу (наприклад, у складі більшості суддів і прокурорів, обраних їхніми колегами)», а дисциплінарне провадження має «здійснюватися органом, який є незалежним від виконавчої влади» (КРЕП, 2018).

На необхідності збільшення у КДКП кількості місць, які займатимуть прокурори, обрані своїми колегами, також зазначено у рекомендації «XXIII» Звіту за результатами оцінки України, четвертого раунду оцінювання (GRECO, 2023).

Як бачимо, за міжнародними стандартами щодо дисциплінарної відповідальності прокурорів розгляд щодо них дисциплінарної скарги має здійснюватися під контролем незалежного професійного органу, у складі якого більшість повинна бути з числа діючих прокурорів, обраних своїми колегами.

Із цього приводу зазначимо, що відповідно до ч. ч. 1, 2 ст. 73 Закону, дисциплінарне провадження здійснює КДКП, яка є колегіальним органом та юридичною особою, що, відповідно до повноважень, окрім іншого, вирішує питання дисциплінарної відповідальності прокурорів. Тобто Закон визначає єдиний

незалежний орган, який колегіально вирішує питання щодо дисциплінарної відповідальності прокурорів.

До складу КДКП входять *одинадцять* членів, із яких, відповідно до ч. 1 ст. 74 Закону, «*п'ять прокурорів*, призначених Всеукраїнською конференцією прокурорів; *дві особи (вчені)*, призначені з'їздом представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ; *одна особа (адвокат)*, призначена з'їздом адвокатів України; *три особи*, призначені Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини за погодженням із Комітетом Верховної Ради України, до предмету відання якого належать організація та діяльність органів прокуратури» (Верховна Рада України, 2014). При цьому КДКП уповноважена приймати рішення більшістю членів від її загального складу (ч. 7 ст. 78 Закону), тобто *шістьма* членами.

Тому з метою забезпечення більшості прокурорів у складі КДКП слід внести зміни до ч. 1 ст. 74 Закону.

3. Вимоги щодо підстав дисциплінарної відповідальності прокурорів

Конкретизація підстав. В орієнтирі 6.7.1. Звіту за результатами четвертого раунду оцінювання виконання рекомендацій у межах Стамбульського плану дій боротьби з корупцією наголошується на необхідності надати більш ясності та визначеності підставам дисциплінарної відповідальності прокурорів (OECР, 2022).

Подібну позицію висловлено у рекомендації «XXIX» Звіту за результатами оцінки України, четвертого раунду оцінювання «надати більш чіткі формулювання дисциплінарних проступків, що стосуються поведінки прокурорів і дотримання ними етичних норм» (GRECO, 2023).

Відповідно до висновків Венеціанської комісії, до підстав для дисциплінарної відповідальності прокурорів можуть бути віднесені: недобросовісні або вельми безвідповідальні рішення, або дії, наприклад здійснені у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння (Висновок щодо проекту закону про прокуратуру Молдови, 2008); безпідставні рішення або дії, що здійснені всупереч закону, навіть із метою задоволення публічного інтересу (Висновок щодо Закону про прокуратуру Польщі, 2017); порушення обов'язку чинити неупереджено (Висновок щодо проекту Закону про внесення змін до Закону про Вищу раду суддів і прокурорів Боснії та Герцеговини, 2021).

При цьому Венеціанська комісія вказує, що не можуть бути підставами: неоднакове тлумачення чи застосування законодавства (за винятком серйозних випадків, коли рішення є явно неприйнятним) (Висновок щодо проекту Закону про прокуратуру Молдови, 2008); добросовісні помилки або дискусійні процесуальні дії або рішення, що піддаються оскарженню (Висновок щодо проекту змін до Закону про державну прокуратуру та проекту закону про Прокуратуру з питань організованої злочинності та корупції, 2021); ситуації, які знаходяться поза контролем прокурора та які можна розумно пояснити неправиль-

ною роботою інших елементів правової системи (Висновок щодо проекту Закону про внесення змін до Закону про Вищу раду суддів і прокурорів Боснії та Герцеговини, 2021).

Закон у ч. 1 ст. 43 передбачає дев'ять підстав для притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурорів. П'ятою та шостою з них є «вчинення дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності та непідкупності органів прокуратури; систематичне (два і більше разів протягом одного року) або одноразове грубе порушення правил прокурорської етики».

Слід погодитися, що такі формулювання є не чіткими та породжують довільне розуміння дій, які, ймовірно, охоплюються цими підставами для відповідальності прокурорів.

Як бачимо, перелік таких дій, що є підставою для дисциплінарної відповідальності прокурорів за п. 5 ч. 1 ст. 46 Закону, був визначений у п. 2 розділу I Порядку організації роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури України, затвердженому Наказом Генеральної прокуратури України від 13.04.2017 № 111 та включає: «1) учинення дій, що містять ознаки корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень, інших кримінальних правопорушень; 2) керування транспортними засобами у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння або відмову від проходження огляду з метою виявлення стану сп'яніння та ненадання документів, які підтверджують, що прокурор не перебував у такому стані; 3) неподання або несвоєчасне подання прокурором без поважних причин анкети доброчесності прокурора; 4) подання в анкеті доброчесності прокурора недостовірних (у тому числі неповних) тверджень; 5) умисне приховування достовірної інформації про вчинення іншим прокурором дій, що порушують Присягу прокурора чи вимоги Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів; 6) протиправні позаслужбові стосунки – використання прокурором своїх службових повноважень або службового статусу та пов'язаних із цим можливостей на користь своїх приватних інтересів або приватних інтересів третіх осіб; 7) порушення прокурором вимог, заборон та обмежень, установлених законами України «Про запобігання корупції», «Про прокуратуру» (Генеральна прокуратура України, 2017).

У цьому контексті зауважимо, що одноособове визначення Генеральним прокурором діянь, що є дисциплінарними проступками, на нашу думку, не узгоджується з міжнародними стандартами із цих питань та є доволі дискусійним, особливо з огляду на п. 22 ст. 92 Конституції України, згідно з яким «діяння, які є дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них визначаються виключно законами України» (Верховна Рада України, 1996).

Таким чином, із метою уточнення підстав для дисциплінарної відповідальності прокурорів пропонується підставу, передбачену п. 6 ч. 1 ст. 46 Закону, викласти у такій редакції: «Систематичне (два і більше разів протягом одного року) або одноразове грубе

порушення правил прокурорської етики, визначених Кодексом професійної етики та поведінки прокурорів», а передбачену п. 5 ч. 1 ст. 46 Закону виключити, оскільки вона охоплюється попередньою.

Чіткий механізм порушення дисциплінарних проваджень. Згідно з п. п. 25, 47 Висновку № 13(2018), «як засіб забезпечення незалежності прокурорів також мають бути створені чіткі механізми щодо порушення кримінальних або дисциплінарних проваджень стосовно прокурорів, а дисциплінарне провадження має ґрунтуватися чіткими й обґрунтованими причинами» (КРЕП, 2018).

Відносно цих рекомендацій зазначимо, що відповідно до ч. 2 ст. 45 Закону, дисциплінарне провадження щодо прокурора може бути відкрите за дисциплінарною скаргою, поданою будь-якою особою, якій відомі факти вчинення прокурором дисциплінарного проступку, або згідно з ч. 3 ст. 46 Закону за «заявою за результатами проведеної перевірки доброчесності прокурора, внаслідок якої встановлено вчинення дисциплінарного проступку, що є обов'язковою підставою для відкриття дисциплінарного провадження щодо прокурора» (Верховна Рада України, 2014).

На нашу думку, така імперативність щодо відкриття дисциплінарного провадження за заявою за наслідками перевірки доброчесності є невиправданою, оскільки будь-які акт або рішення не повинні мати заздалегідь преюдиційного значення для КДКП. Наявність такої конструкції утворює потенційні ризики тиску на незалежність прокурора через обов'язковість відкриття дисциплінарного провадження, а тому дана норма має бути виключена з ч. 3 ст. 46 Закону.

4. Вимоги щодо диференціації дисциплінарних стягнень

Відповідно до п. 47 Висновку № 13(2018), «будь-які санкції також повинні бути необхідними, адекватними й пропорційними дисциплінарному проступку» (КРЕП, 2018).

Розширити перелік доступних дисциплінарних стягнень рекомендовано у Звіті за результатами п'ятого раунду оцінювання виконання рекомендацій у межах Стамбульського плану дій боротьби з корупцією (ОЕСР, 2022) та рекомендацією «XXIX» Звіту за результатами оцінки України, четвертого раунду оцінювання (GRECO, 2023).

Згідно з ч. 1 ст. 49 Закону, «на прокурора можуть бути накладені такі дисциплінарні стягнення: 1) догана; 2) заборона на строк до одного року на переведення до органу прокуратури вищого рівня чи на призначення на вищу посаду в органі прокуратури, у якому прокурор обіймає посаду (окрім Генерального прокурора); 3) звільнення з посади в органах прокуратури» (Закон, 2014).

Погоджуємося, що вказаний перелік доступних дисциплінарних стягнень потребує розширення з метою забезпечення їх пропорційності та ефективності. Тому ч. 1 ст. 49 Закону пропонується доповнити такими дисциплінарними стягненнями, як попередження і суворая догана, та визначити таку систему стягнень: 1) попередження; 2) догана;

3) заборона на строк до одного року на переведення до органу прокуратури вищого рівня чи на призначення на вищу посаду в органи прокуратури, у якому прокурор обіймає посаду (окрім Генерального прокурора); 4) сувора догана; 5) звільнення з посади в органах прокуратури.

Окрім цього, для збалансування міри дисциплінарної відповідальності в розрізі кожного виду стягнення пропонується уточнити ч. 3 ст. 49 Закону щодо строку, коли прокурор уважатиметься таким, що був притягнутий до дисциплінарної відповідальності, а саме шість місяців зі дня накладення стягнення у виді попередження та одного року у вигляді догани, заборони на переведення до органу прокуратури вищого рівня чи на призначення на вищу посаду в органи прокуратури, у якому прокурор обіймає посаду, а також суворої догани.

Висновки. Міжнародні стандарти дисциплінарної відповідальності прокурорів стосуються широкого кола питань, зокрема: загальних вимог до процедури, до суб'єкта, уповноваженого вирішувати питання притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурорів, до підстав дисциплінарної відповідальності прокурорів, диференціації дисциплінарних стягнень тощо.

Більшість із них імплементовано у національне законодавство, у тому числі в частині визначення в Законі підстав для притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності, можливості перегляду рішень, прийнятих за наслідками дисциплінарного провадження незалежним органом, надання права прокурору на відстоювання своєї позиції у дисциплінарному провадженні.

Не виконано залишається низка рекомендацій Венеціанської комісії, Ради Європи, GRECO щодо: необхідності роз'яснення систематичності порушення правил прокурорської етики; надання більш чітких формулювань дисциплінарних проступків, які стосуються поведінки прокурорів і дотримання ними етичних норм; розширення переліку доступних дисциплінарних стягнень, формування складу дисциплінарного органу у більшості з діючих прокурорів та ін.

Однак найголовнішим є необхідність визначення саме в Законі порядку притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності як однієї з гарантій забезпечення їх незалежності (п. 1 ч. 1 ст. 16 Закону) за прикладом суддів, оскільки, згідно з п. 14 Висновку № 13(2018), «з урахуванням близькості й взаємодоповнювального характеру місій суддів і прокурорів, а також вимог щодо їхнього статусу та умов служби прокурори повинні мати гарантії, аналогічні гарантіям суддів» (КРЕП, 2018).

З огляду на це, існує потреба в удосконаленні національного законодавства з метою імплементації міжнародних стандартів дисциплінарної відповідальності прокурорів, що, погоджуємося з Венеціанською комісією, приведе національне законодавство із цих питань у відповідність до міжнародних стандартів та є вкрай необхідним на шляху реалізації євроінтеграційних прагнень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 25.12.2023).
2. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08/page5> (дата звернення: 25.12.2023).
3. Про прокуратуру : Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2015. № 2–3. Ст. 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#n437> (дата звернення: 25.12.2023).
4. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 7–8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#n490> (дата звернення: 25.12.2023).
5. Положення про порядок роботи відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, прийняте Всеукраїнською конференцією прокурорів 27.04.2017 (зі змінами від 28.08.2021, 28.02.2023). URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/vseukrayinska-konferenciya-prokuroriv> (дата звернення: 25.12.2023).
6. Порядок організації роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури України, затверджений Наказом Генеральної прокуратури України від 13.04.2017 № 111. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/nakazi-generalnogo-prokurora-z-osnovnih-napryamiv-prokurorskoyi-diyalnosti> (дата звернення: 25.12.2023).
7. Іваночко І.Б. Міжнародно-правові стандарти статусу суддів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Харків, 2016. 200 с.
8. Бринцев В. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади. *Право*. 2010. С. 464. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2011/Brincev_2010.pdf (дата звернення: 25.12.2023).
9. Лапкін А.В. Міжнародні стандарти прокуратури як орієнтир європейської інтеграції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. Ч. 2. С. 70–76. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_2/11.pdf (дата звернення: 25.12.2023).
10. Висновок № 190 (1995) щодо заявки України на вступ до Ради Європи : Висновок Ради Європи від 26.09.1995 № 190(1995). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_590#Text (дата звернення: 25.12.2023).
11. Висновок CDL-AD (2013)025 Венеціанської комісії та Генерального директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи «Щодо проекту Закону України «Про прокуратуру», ухвалений Венеціанською комісією на її 96-му Пленарному засіданні (Венеція, 11–12 жовтня 2013 р.)». URL: <https://rm.coe.int/1680097f7d> (дата звернення: 25.12.2023).
12. Звіт за результатами, оцінки, четвертий раунд оцінювання, Україна, ухвалений на 76-му пленарному засіданні GRECO (Страсбург, 19–23 червня 2017 р.). URL: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/openssl.pdf?reldoc=y&docid=5a1c32e64> (дата звернення: 25.12.2023).
13. Висновок DGI(2018)04 Генерального директорату з прав людини і верховенства права Ради Європи щодо проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо питань правосуддя)» (у частині вдосконалення діяльності Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів)» від 23.04.2018. URL: <https://rm.coe.int/coe-opinion-on-the-draft-law-of-ukraine-7165-ukr/16808b317e> (дата звернення: 25.12.2023).
14. Висновок № 13(2018) Консультативної ради Європейських прокурорів «Незалежність, підзвітність та етика прокурорів» (Страсбург, 23.11.2018). URL: <https://rm.coe.int/opinion-13-ccpe-2018-ukr/1680939322> (дата звернення: 25.12.2023).
15. OECD (2022), Anti-Corruption Reforms in Ukraine: Pilot 5th Round of Monitoring Under the OECD Istanbul Anti-Corruption Action Plan, pp. 100–103. URL: <https://www.oecd.org/corruption/antibribery/corruption/acn/anti-corruption-reforms-in-ukraine-b1901b8c-en.htm> (дата звернення: 25.12.2023).

16. Керівні принципи щодо ролі обвинувачів, прийняті восьмим Конгресом Організації Об'єднаних Націй із профілактики злочинності і поведіння з правопорушниками, Гавана, Куба, 27 серпня – 7 вересня 1990 р. URL: https://www.unodc.org/documents/congress/Previous_Congresses/8th_Congress_1990/028_ACONF.144.28.Rev.1_Report_Eighth_United_Nations_Congress_on_the_Prevention_of_Crime_and_the_Treatment_of_Offenders_R.pdf (дата звернення: 25.12.2023).

17. Стандарти професійної відповідальності та виклад основних обов'язків та прав прокурорів : документ, прийнятий Міжнародною асоціацією прокурорів 23.04.1999. URL: [https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documents/IAP-Standards-\(1\)/Ukrainian.pdf.aspx](https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documents/IAP-Standards-(1)/Ukrainian.pdf.aspx) (дата звернення: 25.12.2023).

18. Рекомендація REC (2000)19 Комітету Міністрів Ради Європи держав-членів щодо ролі прокуратури в системі кримінального судочинства (прийнята Комітетом Міністрів 06.10.2000 на 724-му засіданні заступників міністрів). URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168063d6ac (дата звернення: 25.12.2023).

19. Бордоська декларація Консультативної ради європейських суддів та Консультативної ради європейських прокурорів на тему «Судді та обвинувачі у демократичному суспільстві», що міститься у висновках КРЕС № 12 (2009) та КРЕП № 4 (2009) та прийнята у м. Страсбург, 08.12.2009. URL: <https://rm.coe.int/opinion-no-12-2009-on-the-relations-between-judges-and-prosecutors-in-16806afbd> (дата звернення: 25.12.2023).

20. Звіт Венеціанської комісії з Європейських стандартів щодо незалежності судової системи: частина II – Служба обвинувачення. Ухвалено на 85-му пленарному засіданні (Венеція, 17–18 грудня 2010 р.).

21. Звіт за результатами оцінки потреб Ради прокурорів України та Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів / Проект Ради Європи «Подальша підтримка реформи кримінальної юстиції в Україні», 2017, С. 48–49.

22. OECD (2017), Anti-corruption reforms in Ukraine: 4th round of monitoring of the Istanbul AntiCorruptionAction Plan, p. 98. URL: <https://www.oecd.org/corruption/acn/OECD-ACN-4thRound-Report-Ukraine-ENG.pdf> (дата звернення: 25.12.2023).

23. Проміжний звіт GRECO за результатами оцінки, четвертий раунд оцінювання України, від 24.03.2023. URL: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of-1680aaa790> (дата звернення: 25.12.2023).

24. Opinion on the draft law on the Public Prosecutors' service of Moldova, adopted by the Venice Commission at its 75th Plenary Session, 13–14 June 2008, CDL-AD(2008)019, §52, 53. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2008\)019-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2008)019-e) (дата звернення: 25.12.2023).

25. Poland – Opinion on the Act on the Public Prosecutor's office, as amended, adopted by the Venice Commission at its 113th Plenary Session, 8–9 December 2017, CDL-AD(2017)028-e, §89. URL: [https://venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2017\)028-e](https://venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2017)028-e) (дата звернення: 25.12.2023).

26. Bosnia and Herzegovina – Opinion on the draft Law on amendments to the Law on the High Judicial and Prosecutorial Council, Adopted by the Venice Commission at its 126th Plenary Session, 19–20 March 2021, CDLAD(2021)015, § 55, 56. URL: [https://venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDLAD\(2021\)015-e](https://venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDLAD(2021)015-e) (дата звернення: 25.12.2023).

27. Montenegro – Opinion on the draft amendments to the Law on the State Prosecution Service and the draft law on the Prosecutor's Office for organised crime and corruption, adopted by the Venice Commission at its 126 plenary session, 19–20 March 2021, CDL-AD(2021)012, §54. URL: [https://venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2021\)012-e](https://venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2021)012-e) (дата звернення: 25.12.2023).

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 No 254k/96-VR. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

2. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy [Labor Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 10.12.1971 r. No 322-VIII.

URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08/page5> [in Ukrainian].

3. Pro prokuraturu: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine «On the Prosecutor's Office»]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2015. No 2-3. St. 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#n437> [in Ukrainian].

4. Pro Vyshchu radu pravosudiva: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine «On the High Council of Justice»] vid 21.12.2016 roku. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2017. No 7-8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#n490> [in Ukrainian].

5. Polozhennia pro poriadok roboty vidpovidnoho orhanu, shcho zdiisniue dystsyplinarne provadzhenia [Regulations on the procedure for the work of the relevant body conducting disciplinary proceedings], pryiniatie vseukrainskoiu konferentsiiei prokuroriv 27.04.2017 r. (iz zminyamy v redaktsii, pryiniatii vseukrainskoiu konferentsiiei prokuroriv 28.08.2021, vid 28.02.2023). URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/vseukrayinska-konferenciya-prokuroriv> [in Ukrainian].

6. Poriadok orhanizatsii roboty z pytan vnutrishnoi bezpeky v orhanakh prokuratury Ukrainy [The procedure for organizing work on internal security issues in the prosecutor's office of Ukraine], zatverdzenyi nakazom Heneralnoi prokuratury Ukrainy 13.04.2017 № 111. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/nakazi-generalnogo-prokurora-z-osnovnih-napryamiv-prokurorskoyi-diyalnosti> [in Ukrainian].

7. Ivanochko I. B. Mizhnarodno-pravovi standarty statusu suddiv [Ivanochko I. B. International legal standards of the status of judges]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.11. Kharkiv, 2016. 200 s.

8. V. Bryntsev. Standarty pravovoi derzhavy: vtilennia u natsionalnu model orhanizatsiinoho zabezpechennia sudovoi vlady [V. Bryntsev. Standards of the rule of law: implementation in the national model of organizational support of the judiciary] (Pravo, 2010). s. 464. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN-TEXT/MONOGRAFIJ_2011/Brincev_2010.pdf [in Ukrainian].

9. Lapkin A.V. Mizhnarodni standarty prokuratury yak oriientyr yevropeiskoi intehratsii [Lapkin A.V. International standards of the prosecutor's office as a reference point for European integration]. Pivdenoukrainskyi pravnychy chasopys. 2022. Ch. 2. S. 70–76. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_2/11.pdf [in Ukrainian].

10. Vysnovok № 190 (1995) shchodo zaiavky Ukrainy na vstup do Rady Yevropy [Conclusion N 190 (1995) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe regarding the application of Ukraine to join the Council of Europe] : Vysnovok Rady Yevropy vid 26.09.1995 № 190(1995). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_590#Text [in Ukrainian].

11. Vysnovok CDL-AD (2013)025 Venetsianskoi komisii ta Heneralnogo dyrektoratu z prav liudyny ta verkhovenstva prava Rady Yevropy «Shchodo proektu Zakonu Ukrainy «Pro prokuraturu» [Conclusion CDL-AD (2013)025 of the Venice Commission and the General Directorate for Human Rights and the Rule of Law of the Council of Europe «Regarding the Draft Law of Ukraine «On the Prosecutor's Office»], ukhvalenyi Venetsianskoiu komisiiei na yii 96mu Plenarnomu zasidanni (Venetsiia, 11–12 zhovtnia 2013). URL: <https://rm.coe.int/1680097f7d> [in Ukrainian].

12. Zvit za rezultaty, otsinky, chetvertyi raund otsiniuvannia, Ukraina, ukhvalenyi na 76-mu plenarnomu zasidanni GRECO [Report on results, evaluations, fourth evaluation round, Ukraine, adopted at the 76th GRECO plenary meeting] (Strasburh, 19–23 chervnia 2017 roku). URL: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=5a1c32e64> [in Ukrainian].

13. Vysnovok DGI(2018)04 Heneralnogo dyrektoratu z prav liudyny i verkhovenstva prava Rady Yevropy shchodo proektu Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy u zviazku z pryiniattiam Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo pytan pravosudiva)» (u chastyni vdoskonalennia diialnosti Kvalifikatsiino-dystsyplinarnoi komisii prokuroriv)» [Conclusion DGI(2018)04 of the General Directorate for Human Rights and the Rule of Law of the Council of Europe regarding the draft Law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine in Connection with the Adoption of the Law of Ukraine «On Amendments to the Constitution of Ukraine (Regarding Issues of Justice)» (in terms of improving the activities of the Qualification and Disciplinary Commission of Prosecu-

tors)»] vid 23.04.2018. URL: <https://rm.coe.int/coe-opinion-on-the-draft-law-of-ukraine-7165-ukr/16808b317e> [in Ukrainian].

14. Vysnovok № 13(2018) Konsultatyvnoi rady Yevropeiskyykh prokuroriv «Nezalezhnist, pidzvitnist ta etyka prokuroriv» [Conclusion No. 13(2018) of the Advisory Council of European Prosecutors «Independence, Accountability and Ethics of Prosecutors»] (Strasburh, 23.11.2018). URL: <https://rm.coe.int/opinion-13-ccpe-2018-ukr/1680939322> [in Ukrainian].

15. OECD (2022), Anti-Corruption Reforms in Ukraine: Pilot 5th Round of Monitoring Under the OECD Istanbul Anti-Corruption Action Plan, pp. 100–103. URL: <https://www.oecd.org/corruption/antibribery/corruption/acn/anti-corruption-reforms-in-ukraine-b1901b8c-en.htm> [in Ukrainian].

16. Kerivni pryntsyipy shchodo roli obvynuvachiv, pryiniati vosmym Konhresom Orhanizatsii Obiednanykh Nacii z profilaktyky zlochynnosti i povodzhennia z pravoporushnykamy [Guidelines on the Role of Prosecutors Adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders]. Havana, Kuba, 27 serpnia – 7 veresnia 1990 roku. URL: https://www.unodc.org/documents/congress/Previous_Congresses/8th_Congress_1990/028_ACONF.144.28.Rev.1_Report_Eighth_United_Nations_Congress_on_the_Prevention_of_Crime_and_the_Treatment_of_Offenders_R.pdf [in Ukrainian].

17. Standarty profesiinoi vidpovidalnosti ta vyklad osnovnykh oboviazkiv ta prav prokuroriv: document [Standards of professional responsibility and a description of the main duties and rights of prosecutors], pryiniaty Mizhnarodnoiu asotsiatsiieiu prokuroriv 23.04.1999. URL: [https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Dokumentation/IAP-Standards-\(1\)/Ukrainian.pdf.aspx](https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Dokumentation/IAP-Standards-(1)/Ukrainian.pdf.aspx) [in Ukrainian].

18. Rekomendatsiia REC (2000)19 Komitetu Ministriv Rady Yevropy derzhav-chleniv po roli prokuratury v systemi kryminalnoho sudochynstva [Recommendation REC (2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe member states on the role of the prosecutor's office in the criminal justice system] (pryiniata Komitetom Ministriv 06.10.2000 na 724 zasidanni zastupnykiv ministriv). URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168063d6ac [in Ukrainian].

19. Bordoska deklaratsiia Konsultatyvnoi rady yevropeiskyykh suddiv ta Konsultatyvnoi rady yevropeiskyykh prokuroriv na temu «Suddi ta obvynuvachi u demokratychnomu suspilstvi» [Bordeaux Declaration of the Consultative Council of European Judges and the Consultative Council of European Prosecutors on «Judges and Prosecutors in a Democratic Society»], shcho mistytsia u vysnovkakh KRES № 12 (2009) ta KREP № 4 (2009) ta pryiniata u m. Strasburh, 08.12.2009 URL: <https://rm.coe.int/opinion-no-12-2009-on-the-relations-between-judges-and-prosecutors-in-/16806a1fbd> [in Ukrainian].

20. Zvit Venetsianskoi komisii z Yevropeiskyykh standartiv shchodo nezalezhnosti sudovoi systemy: chastyna II – Sluzhba obvynuvachennia [Report of the Venice Commission on European Standards on the Independence of the Judiciary: Part II – Prosecution Service]. Ukhvaleno na 85-mu plenarnomu zasidanni [in Ukrainian].

21. Zvit za rezultatamy otsinky potreb Rady prokuroriv Ukrainy ta Kvalifikatsiino-dystsyplinarnoi komisii prokuroriv [Report on the results of the assessment of the needs of the Council of Prosecutors of Ukraine and the Qualification and Disciplinary Commission of Prosecutors] / Proiekt Rady Yevropy «Podalsha pidtrymka reformy kryminalnoi yustytysii v Ukraini», 2017, S. 48–49. [in Ukrainian].

22. OECD (2017), Anti-corruption reforms in Ukraine: 4th round of monitoring of the Istanbul AntiCorruptionAction Plan, p. 98. URL: <https://www.oecd.org/corruption/acn/OECD-ACN-4thRound-Report-Ukraine-ENG.pdf>

23. Promizhnyi zvit GRECO za rezultatamy otsinky, chetvertyi raund otsiniuvannia Ukrainy [GRECO Interim Report on Evaluation Results, Fourth Round Evaluation of Ukraine] vid 24.03.2023. URL: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680aaa790> [in Ukrainian].

24. Opinion on the draft law on the Public Prosecutors' service of Moldova, adopted by the Venice Commission at its 75th Plenary Session, 13–14 June 2008, CDL-AD(2008)019, §52, 53. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2008\)019-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2008)019-e)

25. Poland – Opinion on the Act on the Public Prosecutor's office, as amended, adopted by the Venice Commission at its 113th Plenary Session, 8–9 December 2017, CDL-AD(2017)028-e, §89. URL: [https://venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2017\)028-e](https://venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2017)028-e)

26. Bosnia and Herzegovina — Opinion on the draft Law on amendments to the Law on the High Judicial and Prosecutorial Council, Adopted by the Venice Commission at its 126th Plenary Session, 19–20 March 2021, CDLAD(2021)015, § 55, 56. URL: [https://venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDLAD\(2021\)015-e](https://venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDLAD(2021)015-e)

27. Montenegro – Opinion on the draft amendments to the Law on the State Prosecution Service and the draft law on the Prosecutor's Office for organised crime and corruption, adopted by the Venice Commission at its 126 plenary session, 19–20 March 2021, CDL-AD(2021)012, §54. URL: [https://venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2021\)012-e](https://venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2021)012-e)

Стаття надійшла до редакції 28.12.2023

The article was received 28 December 2023